

Michal Vašečka
Masaryk University
Masarykova univerzita

Vzdelávanie Rómov ako najväčšia výzva
politiky spoločenskej integrácie

Spoločenské vylúčenie – Závažný problém východnej a strednej Európy

Menšinové politiky a snahy na spoločenskú integráciu menšín vo východoeurópskych a stredoeurópskych štátoch zlyhali, v prvom rade zo štrukturálnych dôvodov

V skutočnosti bez presného určenia cieľov spoločenskej integrácie a bez zmien v ústave aj naďalej budú pokusy o zmenu charakteru národného štátu neúspešné. V štátoch východnej a strednej Európy by bolo treba začať s prediskutovaním a riešením tzv. „rasistického paradoxu“ v menšinových politikách.

Spoločenské vylúčenie ako závažný problém, predstavuje príklad Slovenska ako mnohonárodnostného štátu.

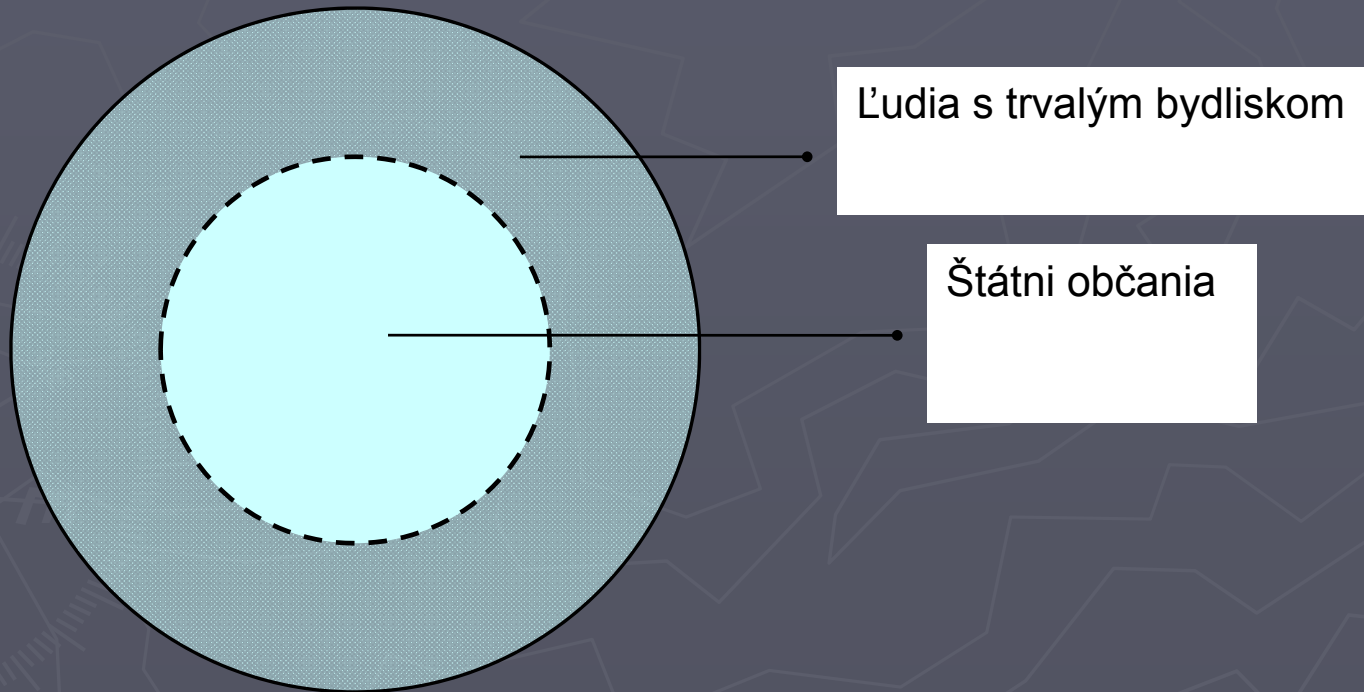
Spoločenská integrácia v 21. storočí- čo tým myslíme?

- ▶ „*Neexistuje jediná, všeobecne prijatá definícia, teória alebo model na spoločenskú integráciu prisťahovalcov. Interpretácia je naďalej rozporuplná a je predmetom prudkých diskusií*“ (Castels, 2001).
- ▶ „*Interpretácia spoločenskej integrácie je nepriehľadná: výraz používajú mnohí, ale rôznymi spôsobmi ho interpretujú*“ (Robinson, 1998).
- ▶ Terminológia: Spoločenská integrácia? Alebo asimilácia? Prispôsobenie? Prijatie? Kulturalizácia? Naturalizácia?
- ▶ Presná terminológia by azda mohla pomôcť, ale na dve veci sa má brať ohľad:
  - ▶ 1. Spoločenská integrácia je nekonečný proces, hľadisko lineárneho typu je zavádzajúce.
  - ▶ 2. „**Nadišiel koniec sveta, ako vieme**“ Od 20. storočia vieme, že spoločenská integrácia stratila svoj zmysel kvôli globálnym procesom a vytvoreniu viacúrovňového vedomia identity.

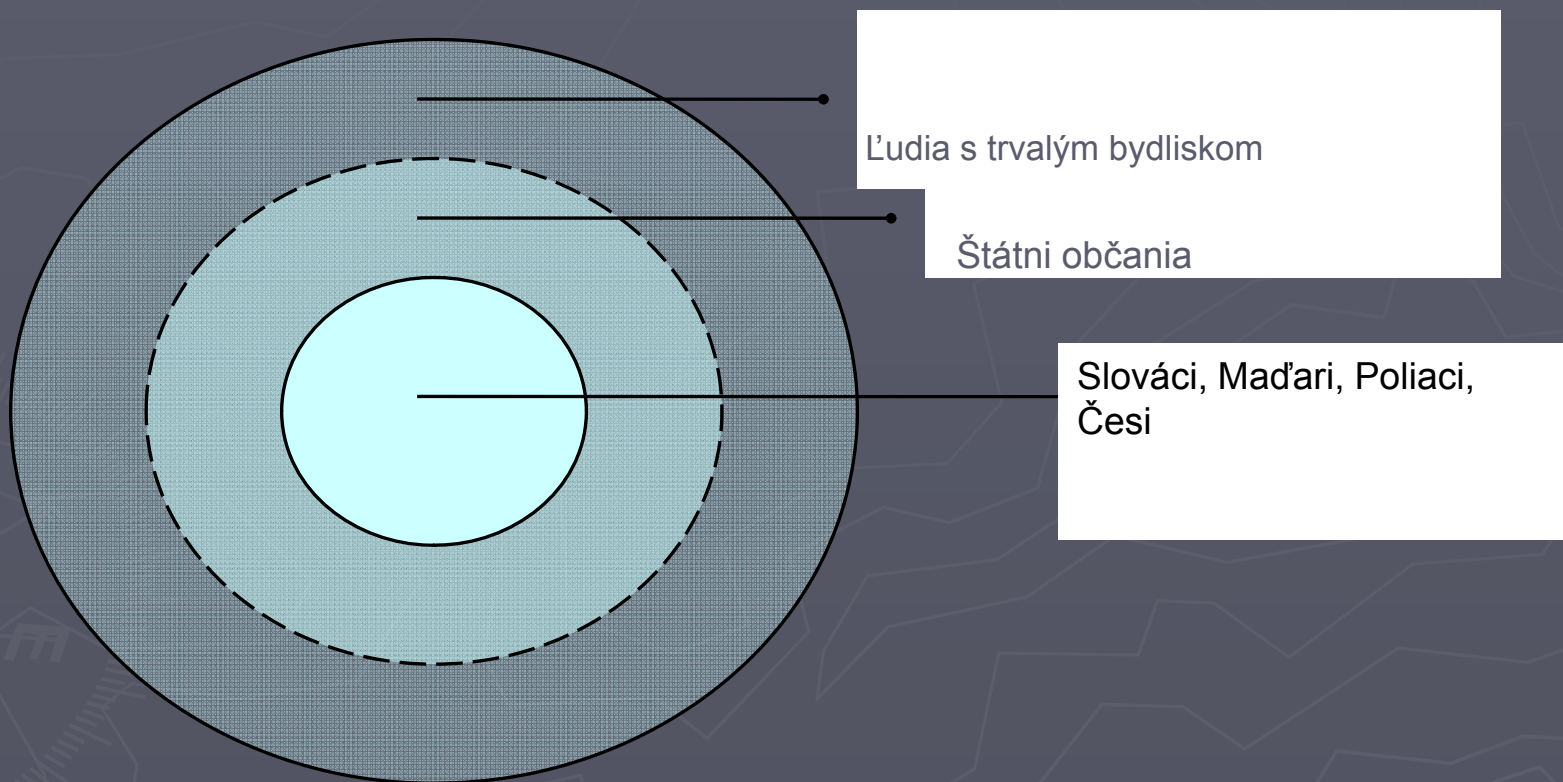
Podstata problému... Ako sa možno stať súčasťou majoritnej spoločnosti

- ▶ Spoločenská integrácia zo sociálneho ako aj občianskoprávneho hľadiska spočíva v tom, že pre každého treba zabezpečiť rovnosť príležitostí. V spoločensko-hospodárskom poňatí migrantom prináležia tie isté možnosti na dôstojný, slobodný a čínorodý život ako majoritnej spoločnosti.
- ▶ Rovnosť príležitostí. Toľko stačí?
- ▶ Spoločenská integrácia je úspešná vtedy, keď sa autonómne menšiny a migranti stanú súčasťou majoritnej spoločnosti v každej oblasti života – v zmysle sociálnom, spoločenskom, hospodárskom, kultúrnom ako aj symbolickom. Spoločenská integrácia nemôže byť úspešná vtedy, ak menšiny a migranti majú problémy a tie vplývajú aj na majoritnú spoločnosť.

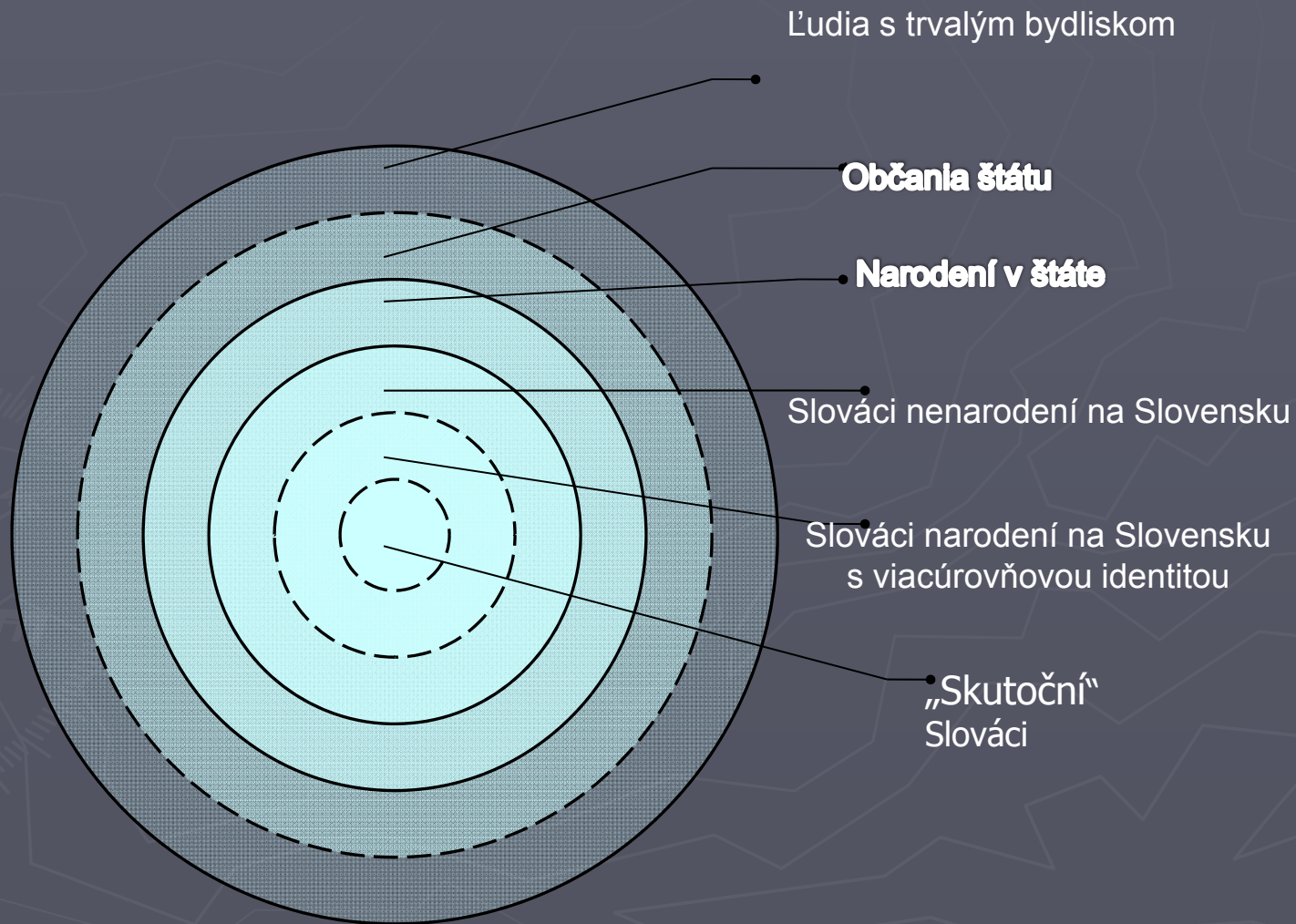
Majoritné a vylúčené spoločenské skupiny – ideálny model

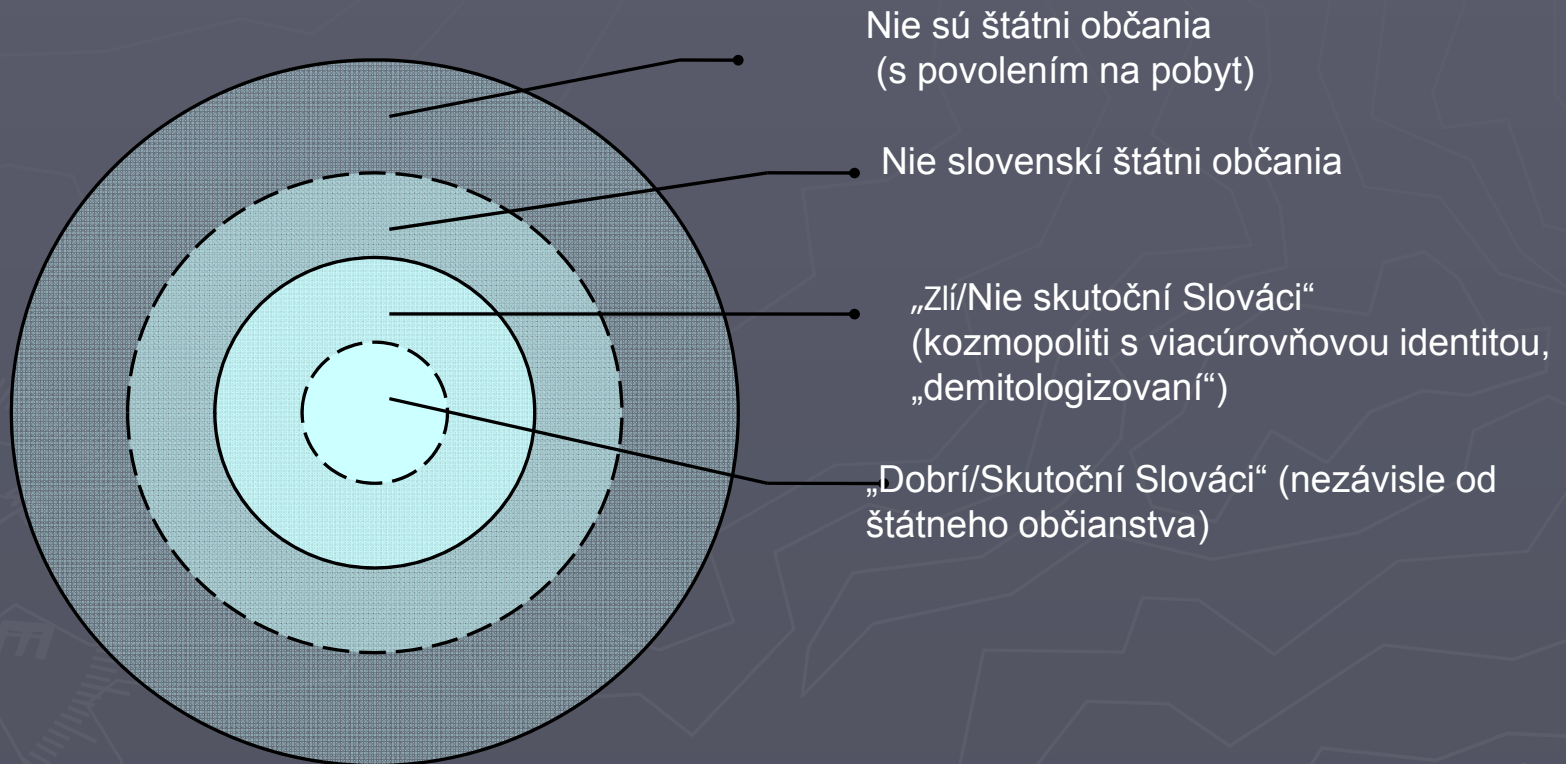
Majoritné a vylúčené spoločenské skupiny vo Vyšehradských krajinách – skupinové rozloženie

Majoritné a vylúčené spoločenské skupiny na Slovensku – komplexná analýza

Majoritné a vylúčené spoločenské skupiny na Slovensku - ako sa objavujú v médiách a ako ich nazývajú v každodennom živote

Predpoklady k tomu, aby sa stali súčasťou majoritnej spoločnosti

- ▶ Predpoklady k tomu, aby sa stali súčasťou majoritnej spoločnosti:
- ▶ 1. Rovnosť príležitostí (verejná politika, rovnaké práva)
- ▶ 2. Likvidácia etnicizovania vo verejnej sfére;
- ▶ 3. Posun v smere politického národa;
- ▶ 4. Kultúrne neutrálny štát;
- ▶ 5. Racionalizácia interakcií medzi občanmi.

Nejednoznačné ciele v spoločenskej integračnej politike

Zatiaľ nie je celkom jasné, akým cieľom prispôsobujú vlády svoje hlavné opatrenia, vôbec čo je víziou budúcnosti týchto zásahov. Každá odborná politika by sa mala upriamiť na realizáciu úplnej spoločenskej integrácie s prihliadnutím na nasledovné dimenzie:

1. Kultúrna integrácia;
2. Hospodársko-spoločenská integrácia;
3. Občianskoprávna politická integrácia.

Z týchto dimenzií má relatívny úspech občianskoprávna politická integrácia. Ale to vyplýva skôr z asimilácie niekoľkých menšín a tým aj straty ich identity, a nie je výsledkom dôslednej verejnej politiky.

Spoločenské vylúčenie

- ▶ Spoločenské vylúčenie znamená nasledovné
  1. Nepostačujúca účasť vo výrobných systémoch, v rodinnom živote, vo verejnom a politickom živote,
  2. Nepostačujúci prístup k základným ľudským právam, vrátane slobodného politického a náboženského vyznania,
  3. Nepostačujúce kultúrne/národné vedomie identity, ako aj uznanie v rámci civilnej spoločnosti, účasť na kultúrnych podujatiach
  4. Nevyhovujúce rozdelenie sociálnych práv, teda nerovnomerný prístup k systémom sociálnej a zdravotnej starostlivosti, k vzdelávaniu, k sieti sociálnej ochrany, k vyhovujúcim bytovým podmienkam.

Sledovaniahodné princípy pre politiky spoločenskej integrácie

K úplnej spoločenskej integrácii marginalizovaných spoločenských skupín je potrebné brať ohľad na nasledovné princípy, aby sa skupiny stali súčasťou „majoritnej“ spoločnosti:

Princíp destigmatizácie

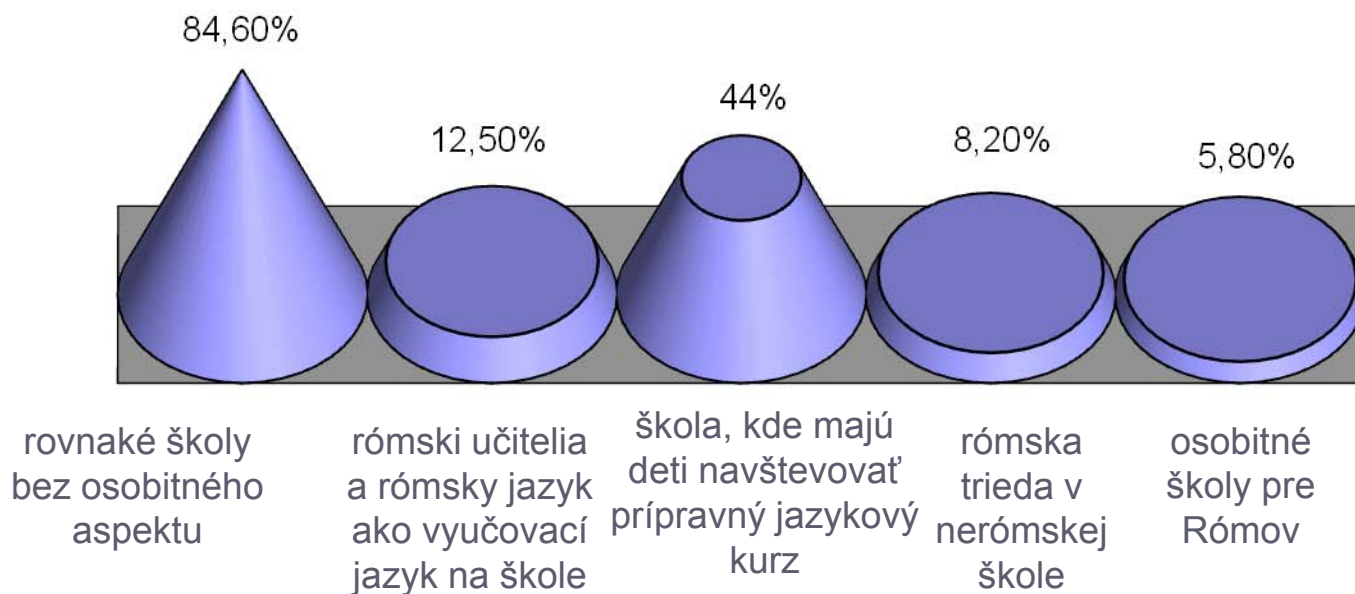
Princíp umožňuje likvidovať pascu sociálnej závislosti. Je potrebné v každom prípade hodnotiť jedincov podľa spoločenského vylúčenia a sociálnej závislosti. Takto sa nemôžu posilniť tie stereotypy, že Rómovia iba využívajú sieť sociálnej starostlivosti.

Princíp desegregácie

Podstatou princípu je zrušenie priestorovej spoločenskej segregácie rómskych rodín a obcí. K tomu je prvým dôležitým krokom na miestnej úrovni vybudovanie a prevádzkovanie potrebnej základnej infraštruktúry.

Princíp sa na miestnej úrovni vzťahuje na posilnenie sociálnej kohézie. To v prvom rade znamená – pokračujúc v destigmatizácii a desegregácii –, že v rómskych obciach treba zrušiť spoločenskú izoláciu Rómov.

Ako je zabezpečený rovnaký prístup k vzdelávaniu pre rómske a nerómske deti? /Podľa názorov Rómov/

Záujem Rómov o používanie rómskeho jazyka na škole

	Všetky predmety	Niekoľko predmetov	Nie je taký predmet	Nevie
Základná škola	11%	33%	45%	11%
Stredná škola	6%	23%	54%	17%
Vysoká škola	5%	17%	54%	24%